

PUBLIC ADMINISTRATION

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 351.83/.84:304

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСНИКІВ АТО/ООС ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Наталія Зеленко¹; Василь Зеленко²; Станіслав Андрейчук¹;
Мар'яна Гасяк¹

¹Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, Україна

²Львівський національний університет імені Івана Франка,
Львів, Україна

Резюме. Питання соціального захисту учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил і членів їх сімей стало чи не найголовнішим у нашій країні, оскільки сьогодні маємо вже сьомий рік війни на Сході України. Розглядаючи сучасний стан соціального забезпечення учасників АТО/ООС і членів їх сімей та проаналізувавши деякі нормативно-законодавчі акти, варто відзначити, що соціальна підтримка зводиться переважно до надання матеріальних благ: пільг, субсидій, грошових виплат тощо. Разом з тим, на даний час функціонують програми соціальної адаптації, психологічної реабілітації, але цими послугами користується незначний відсоток учасників бойових дій. Ключову роль відіграє фінансування даних програм: хоч бюджет з роками збільшується та розмір виплат залишається сталим. Тобто, при розрахунках виплат до уваги слід брати економічне становище країни. Водночас проаналізовано та виокремлено тенденції розширення спектра послуг та виплат, які надаються. Підкреслено важливість одного з основних законодавчих актів щодо соціального захисту учасників АТО/ООС – Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», в якому зазначено гарантії та допомоги, які надаються учасникам АТО/ООС та їхнім сім'ям. Зроблено наголос як на державних програмах, так і на програмах, які здійснюються в областях України та які спрямовані на підвищення кількості й якості надання послуг з соціальної підтримки, реабілітації, ефективності проведення регіональної політики щодо поліпшення якості життя, впровадження нових механізмів надання послуг з підтримання учасників АТО/ООС. Аналіз регіональних програм дозволив оцінити рівень соціального забезпечення учасників АТО/ООС і членів їхніх сімей в Україні та Львівській області. Зокрема, проаналізована Комплексна програма соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО/ООС та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2018–2020 роки дала змогу продемонструвати сильні та слабкі сторони регіональної програми, адже така ж програма затверджена на 2020–2025 роки.

Ключові слова: учасник АТО/ООС, АТО, ООС, ветерани війни, соціальні послуги, регіональні програми.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.06.104

Отримано 03.11.2021

UDC 351.83/.84:304

SOCIAL PROTECTION OF ATO/JFO PARTICIPANTS AND THEIR FAMILY MEMBERS: REGIONAL ASPECT

Natalia Zelenko¹; Vasyl Zelenko²; Stanislav Andreichuk¹; Mariana Hasiak¹

¹*Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine*

²*Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine*

Summary. *The social protection of participants of the Anti-Terrorist Operation and the Joint Forces Operation and their family members has become one of the most important issues in our country, due to the fact of the seventh year of war in Eastern Ukraine. Considering the current state of social protection of ATO/JFO participants and their families and the analysis of some regulations, the social protection can be characterized as reduced mainly to material support, i.e., benefits, subsidies, cash payments and others. Although there are some programs on social adaptation, psychological rehabilitation, etc., at present they are used by a small percentage of combatants. The financing of these programs is of great importance although the budget for these programs is increasing over the years, the amount of payments remains stable, i.e., the economic situation of the country should be taken into account while calculating payments. At the same time, the trends of expanding the range of services and benefits provided are analyzed and highlighted. The importance of the Law of Ukraine «On the Status of War Veterans, Guarantees of their Social Protection» as one of the main legislative acts on social protection of ATO/JFO participants is emphasized. It specifies the guarantees and assistance provided to ATO/JFO participants and their families. Both state programs and programs implemented on regional level are considered as those aimed at improving the quantity and quality of social support services, rehabilitation, the efficiency of regional policy to enhance the quality of life, introduction of new mechanisms for providing services for ATO/JFO participants. The analysis of regional programs made it possible to assess the level of social protection of ATO/JFO participants and their family members in Ukraine and Lviv region. Particularly, the analyzed Comprehensive Program on Social Support of ATO/JFO Participants and their Families, ATO Volunteer Fighters, as well as Families of Heaven's Hundred Heroes in Lviv region for 2018–2020 allowed to reveal the strengths and weaknesses of the regional program, as the same program was approved for 2020–2025.*

Key words: *ATO/JFO Participant, ATO, JFO, war veteran, social services, regional programs.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.06.104

Received 03.11.2021

Постановка проблеми. Військовий конфлікт на Сході України, який триває починаючи з 2014 року і по сьогодні, значно розширив сферу дії системи соціального захисту. Це спричинило потребу як на державному, так і на регіональному рівнях у здійсненні соціального захисту військовослужбовців та інших учасників антитерористичної операції, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Оскільки учасників антитерористичної операції віднесено до категорії учасників бойових дій, то це дає їм право користуватися гарантіями соціального захисту ветеранів війни і здійснюватися на відповідному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам соціального захисту учасників бойових дій в АТО/ООС присвячені праці С. Ветлінського, Г. Муляра, О. Гордієнка, О. Кондратенка, М. Кравченка, Д. Чижова та інших.

Як зазначає О. Кондратенко, державна політика у сфері соціального захисту учасників бойових дій полягає у забезпеченні прав, гарантій та компенсацій.

З цим погоджується М. Кравченко, який виокремлює ключові завдання соціального захисту учасників АТО/ООС, що включають забезпечення їх адаптації та психологічної реабілітації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, забезпечення житлом ветеранів війни, надання їм освітніх послуг.

На думку С. Ветлинського, ключовими напрямками діяльності органів державної влади у сфері посилення соціального захисту військовослужбовців, які беруть участь в АТО/ООС, на сьогодні є запровадження ефективної моделі грошового забезпечення військовослужбовців, удосконалення існуючої системи пільг та компенсацій для учасників АТО/ООС і членів їхніх сімей.

Г. Муляр, звертаючи увагу на проблемні питання соціального захисту учасників антитерористичної операції, робить акцент не тільки на грошовому забезпеченні, яке має взяти на себе держава, а й на питаннях, які також мають контролюватися державою, таких, як: механізм вирішення житлових проблем військовослужбовців-учасників АТО; система пільгового забезпечення військовослужбовців, ветеранів війни, учасників АТО та членів їхніх сімей; проблема полегшення адаптації військовослужбовців-учасників АТО до процесів мирного життя.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану соціального забезпечення учасників АТО/ООС та членів їхніх сімей на регіональному рівнях.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено наступні наукові завдання: розглянути регіональні програми соціальної підтримки учасників АТО/ООС та членів їхніх сімей, проаналізувати Комплексну програму соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2018–2020 роки, зробити відповідні висновки та рекомендації.

Для вирішення поставлених завдань використано методи: статистичний метод, аналіз, синтез, аналогія, комплексний підхід, статистичний метод.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з подіями, що відбуваються на Сході України починаючи з 2014 року, все частіше й гостріше постає питання соціального захисту учасників АТО та членів їхніх сімей. Це стало викликом для нашої держави, оскільки поява нових категорій соціального захисту (учасники АТО/ООС, члени їхніх сімей, внутрішньо переміщені особи, ін.) вимагає розширення меж соціального захисту і, відповідно, дещо ускладнює наявні проблеми й суперечності системи соціального захисту населення України.

Учасники АТО та ООС віднесені до окремої категорії осіб, які наділені спеціальними правами та обов'язками і, відповідно, спеціальними механізмами захисту таких прав та інтересів. Державна політика у сфері соціального захисту учасників АТО/ООС включає створення необхідних умов для адаптації, психологічної реабілітації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, забезпечення житлом ветеранів війни, надання послуг у сфері освіти, професійної та соціальної адаптації військовослужбовців, які звільняються з військової служби, учасників АТО та ООС, які демобілізувалися й перебувають у резерві [1].

Ключові напрями діяльності органів державної влади у сфері покращення соціального захисту військовослужбовців, які беруть участь в АТО та ООС, на сьогодні є: запровадження ефективної моделі грошового забезпечення військовослужбовців; встановлення на законодавчому рівні дієвого механізму забезпечення житлом військовослужбовців та їхніх сімей; удосконалення існуючої системи пільг та компенсацій для учасників АТО, ООС та членів їхніх сімей; ефективне вирішення соціальних питань в умовах військового навчання, несення бойової та допоміжної служби; запровадження ефективної системи психологічної та фізіологічної реабілітації для учасників АТО та ООС; надання можливості усім реалізувати потребу в санаторно-курортному лікуванні, оздоровленні тощо [2].

На сьогодні нормативно-правове забезпечення надання соціальних послуг учасникам АТО та ООС забезпечується великою кількістю нормативно-правових актів, серед яких: Конституція України, Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс

України, Кодекс цивільного захисту, закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про боротьбу з тероризмом», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про соціальні послуги», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Значна кількість нормативно-правових актів прийнята КМУ у вигляді постанов та розпоряджень, якими регулюються ті чи інші аспекти надання матеріальної допомоги та соціального обслуговування. Аналіз чинного українського законодавства дозволяє зробити висновок, що задля забезпечення захисту прав та інтересів учасників АТО та ООС законодавством передбачена низка пільг: медичних, житлово-комунальних, освітніх, трудових, соціальних, податкових тощо [3].

Задля оцінювання сучасного стану соціального забезпечення учасників АТО/ООС доцільно розглянути розмір фінансування з бюджетних програм у поточному та минулих роках Міністерства у справах ветеранів, зокрема [4]:

1. Фінансова підтримка громадських об'єднань ветеранів на виконання загальнодержавних програм, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення святкових, пам'ятних та історичних дат порівняно з минулим роком залишилися незмінною та становить 8.5 млн.

2. На забезпечення заходів із соціальної адаптації, психологічної реабілітації та професійної адаптації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників Революції Гідності та учасників АТО/ООС, членів сімей загиблих (померлих) виділено 256 млн, що на 10 млн більше, ніж у 2020 році. Для кращого розуміння також слід врахувати виплати за 2019 рік, які становили більш як у два рази меншу суму – 111 млн.

3. Фінансування програми компенсації за житло особам з інвалідністю I–II групи та сім'ям загиблих становить 305 млн. Аналогічний обсяг фінансування програма мала й у 2020 році.

4. Фінансування програми компенсації за житло для учасників АТО/ООС, які є особами з інвалідністю III групи або внутрішньо переміщеними особами становить 248 млн, у 2020 році – аналогічний об'єм фінансування.

5. На забезпечення роботи апарату Мінветеранів у 2021 році закладено 374 млн, у 2020 – 377 млн.

Щодо забезпечення бюджетних Програм Міністерства соціальної політики [5]:

- Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту та осіб з інвалідністю було виділено у 2021 році 244 млн, у порівнянні з 2020 це на 35 млн більше.

- Виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, – 82 млн, аналогічна сума видатків й у 2020 році.

- На виплати до 5 травня 2021 року сума становить 1 млрд 382 млн, така ж сума була у 2020 році.

Це свідчить про те, що на сучасному етапі соціальне забезпечення учасників бойових дій в Україні з роками покращується через реалізацію програм підтримки як на державному, так і на регіональному рівнях.

Відтак, в областях України діють різні програми соціальної підтримки учасників АТО/ООС, зокрема:

- Вінницька область. Станом на 2019 рік в області було 19216 УБД. «Обласна комплексна цільова програма підтримки учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції/Операції Об'єднаних Сил на 2016–2021», яка передбачає комплекс заходів, які реалізовуватимуться з метою надання соціальних, психологічних, медичних, юридичних та інших послуг громадянам, які беруть участь в антитерористичній операції та операції об'єднаних сил на Сході України, членів їхніх сімей, у тому числі членів сімей загиблих (померлих) учасників АТО/ООС [6].

- Волинська область. Станом на 2019 рік в області було 11130 УБД. «Регіональна програма підтримки учасників антитерористичної операції/Операції Об'єднаних Сил та членів їх сімей на 2020-2021 роки» передбачає забезпечення соціальними гарантіями та соціальним захистом членів сімей загиблих (зниклих безвісти) учасників антитерористичної операції та родин загиблих «майданівців» шляхом надання послуги відпочинку в комунальних санаторно-курортних закладах області, надання екстреної соціально-психологічної допомоги та всебічної підтримки учасників АТО, виведення їх із кризового стану, попередження домашнього насильства та надання допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, спеціалістами групи швидкого реагування [7].

- Дніпропетровська область. Станом на 2019 рік в області було 30173 учасники бойових дій. «Комплексна програма з соціальної підтримки, реабілітації учасників АТО/ООС, членів їхніх сімей у Дніпропетровській області на 2020–2022 роки», метою якої є підвищення кількості та якості надання послуг з соціальної підтримки, реабілітації, ефективності проведення регіональної політики щодо поліпшення якості життя, впровадження нових механізмів надання послуг з підтримки учасників АТО/ООС, осіб, які отримали інвалідність внаслідок участі в АТО/ООС, бійців-добровольців, членів сімей вищезазначених категорій, осіб та членів сімей загиблих учасників АТО/ООС Дніпропетровської області. Також працює програма підтримки учасників антитерористичної операції та членів їх сімей «Родина героя», яка передбачає надання грошової допомоги [8].

- Житомирська область. Станом на 2019 рік в області було 18573 УБД. «Програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, родин загиблих, померлих, зниклих безвісти учасників АТО/ООС та Героїв Небесної Сотні на 2021 рік». Метою програми є: забезпечення лікування, санаторно-курортного лікування, медичної реабілітації, стоматологічного та онкологічного лікування учасників АТО/ООС, Революції Гідності, родин загиблих, померлих, зниклих безвісти учасників АТО/ООС та Героїв Небесної Сотні; матеріальна підтримка родин загиблих, померлих, зниклих безвісти учасників АТО/ООС та Героїв Небесної Сотні; проведення заходів у рамках відзначення визначних та пам'ятних дат, культурно-мистецьких, спортивно-масових заходів за участю ветеранів війни та членів їх сімей, родин загиблих, померлих, зниклих безвісти учасників АТО/ООС та Героїв Небесної Сотні [9].

- Київська область. «Програма соціальної підтримки в Київській області учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, а також родин Героїв Небесної Сотні та учасників Революції Гідності на 2021–2022 роки». Метою програми є: матеріальна підтримка учасників антитерористичної операції та членів їх сімей, у тому числі членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції, родин Героїв Небесної Сотні та учасників Революції Гідності, які знаходяться в складних життєвих обставинах; правова підтримка, інформаційне забезпечення та підтримка діяльності соціальних установ та закладів, що надають соціальні послуги учасникам антитерористичної операції; забезпечити контроль за медичним обслуговуванням учасників антитерористичної операції та членів їх сімей, у тому числі членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції [10].

- Кіровоградська область. Станом на 2019 рік в області було 12326 УБД. «Обласна комплексна програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) учасників АТО/ООС, постраждалих учасників Революції Гідності, учасників-добровольців, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на Сході України та увічнення пам'яті загиблих (померлих) ветеранів у Кіровоградській області на 2021–2025 роки».

Метою програми є покращення рівня соціального захисту учасників АТО/ООС, членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) учасників АТО/ООС, учасників війни, з числа

учасників АТО/ООС та учасників-добровольців підтримка їх належного морально-психологічного стану, підвищення ефективності взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами [11].

- Хмельницька область. Станом на 2019 рік в області було 16380 УБД. «Обласна комплексна програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, членів їх сімей, сімей загиблих учасників АТО, операції Об'єднаних сил, постраждалих учасників Революції Гідності, учасників-добровольців, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на Сході України та вшанування пам'яті загиблих на 2021–2022 роки».

Метою програми є підвищення рівня соціального захисту учасників АТО/ООС, членів їх сімей, сімей загиблих учасників АТО/ООС, постраждалих учасників Революції Гідності та учасників-добровольців підтримання їх належного морально-психологічного стану, поліпшення ефективності взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами [12].

- Полтавська область. Станом на 01.11.2020 в області проживає 18117 учасників бойових дій. Наразі реалізується «Комплексна програма соціального захисту населення Полтавської області на 2021–2025 роки». Соціальна підтримка пільгових категорій населення здійснюється за різними напрямками, зокрема: забезпечення санаторно-курортним лікуванням окремих пільгових категорій громадян; надання грошової допомоги та пільг окремим категоріям громадян; соціальне забезпечення ветеранів війни; соціально-медичне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та членів їх сімей; соціальне супроводження осіб з інвалідністю та одиноких громадян похилого віку; виплата компенсації за проїзд автомобільним транспортом пільгових категорій громадян; фінансова підтримка організаційної діяльності обласних громадських організацій, які опікуються проблемами осіб з інвалідністю та ветеранів АТО/ООС [13].

- Рівненська область. Станом на 2019 рік в області було 10853 УБД. «Обласна комплексна програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпечення їх здійснення на 2019–2022 роки».

До програми включено такі напрями діяльності: забезпечення земельними ділянками та вирішення житлових питань учасників, членів сімей загиблих та ветеранів війни-добровольців; надання медичної допомоги та забезпечення відновної реабілітації учасників; надання послуг службою зайнятості та дотримання трудового законодавства у сфері соціальних гарантій осіб з числа учасників; культурно-просвітницька діяльність та патріотичне виховання молодого покоління тощо [14].

- Тернопільська область. Станом на 2019 рік в області було 6649 УБД. «Обласна Програма підтримки осіб, які брали участь в антитерористичній операції, Операції Об'єднаних сил, членів сімей осіб, загиблих під час проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, членів сімей Героїв Небесної Сотні, постраждалих учасників Революції Гідності на 2020–2024 роки».

Метою програми є створення сприятливих соціально-побутових, медичних умов для реалізації прав осіб, які брали участь в антитерористичній операції, операції Об'єднаних сил, учасників-добровольців антитерористичної операції, учасників бойових дій-добровольців, членів сімей осіб, загиблих під час проведення антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, членів сімей Героїв Небесної Сотні, постраждалих учасників Революції Гідності [15].

- Чернігівська область. Станом на 2019 рік в області було 13196 УБД. «Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, членів їх сімей, бійців-добровольців у Чернігівській області на 2019–2023 роки».

Метою та пріоритетними напрямками діяльності Програми є сприяння соціальній адаптації та повернення до повноцінного життя учасників АТО, ООС, членів їх сімей шляхом надання інформаційно-правової, медичної, соціальної, психологічної, матеріальної допомоги, здійснення професійної підготовки (перепідготовки), надання оздоровчих послуг, упровадження ефективного механізму забезпечення їх усіма видами соціальних гарантій, передбачених чинним законодавством України [16].

- Щодо «Комплексної програми соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2018 – 2020 роки і пізніше на 2021–2025 роки» хотіли б зупинитися детальніше. Основною метою як попередньої програми, так і нинішньої є надання комплексної допомоги учасникам АТО/ООС, членам їхніх сімей та членам сімей загиблих (померлих) під час участі в АТО, родин Героїв Небесної Сотні, бійців-добровольців АТО; підвищення рівня поінформованості з питань соціальної підтримки учасників АТО/ООС, їхніх сімей; поліпшення ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади з регіональними громадськими організаціями та іншими юридичними особами у сфері підтримки учасників АТО/ООС та членів їхніх сімей. Станом на 1 січня 2021 року в області проживають: 319 родин, у яких родичі загинули під час проведення антитерористичної операції, 22 родини Героїв Небесної Сотні, 230 дітей військовослужбовців, які загинули в антитерористичній операції. Загиблих учасників АТО/ООС – 319, померлих учасників АТО/ООС – 445, 1244 особи з інвалідністю внаслідок війни (I група – 37, II група – 262, III група – 945), 285 бійців-добровольців АТО (13 з них померло), 141 внутрішньо переміщена особи, члени сім'ї загиблих учасників АТО/ООС – 738 осіб та 19957 демобілізованих учасників антитерористичної операції [17].

Варто відзначити, що спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення фінансування, яке виділяється з обласного бюджету на забезпечення учасників АТО/ООС та Революції Гідності та їхніх сімей у Львівській області за 2018–2021 рр. (рис. 1).

Рисунок 1. Кошти, виділені на забезпечення учасників АТО/ООС і Революції Гідності та їхніх сімей у Львівській області

Figure 1. The funds allocated to support the participants of ATO / JFO and the Revolution of Dignity, and their families in Lviv region

Відзначимо, що Програма на 2021–2025 роки зберегла цю тенденцію, та на 2021 рік фінансовий ресурс Програми становить 41млн 32тис 100 грн.

Розглядаючи спектр наданих послуг учасникам АТО/ООС, відзначимо, що значно збільшилася кількість осіб, які отримали санаторно-курортне лікування та послуги психологічної реабілітації (майже удвічі в 2020 р. у порівнянні з 2018 р.). Щодо послуг з професійного навчання, то за 2018–2020 рр. ними скористалася приблизно однакова кількість осіб (рис. 2).

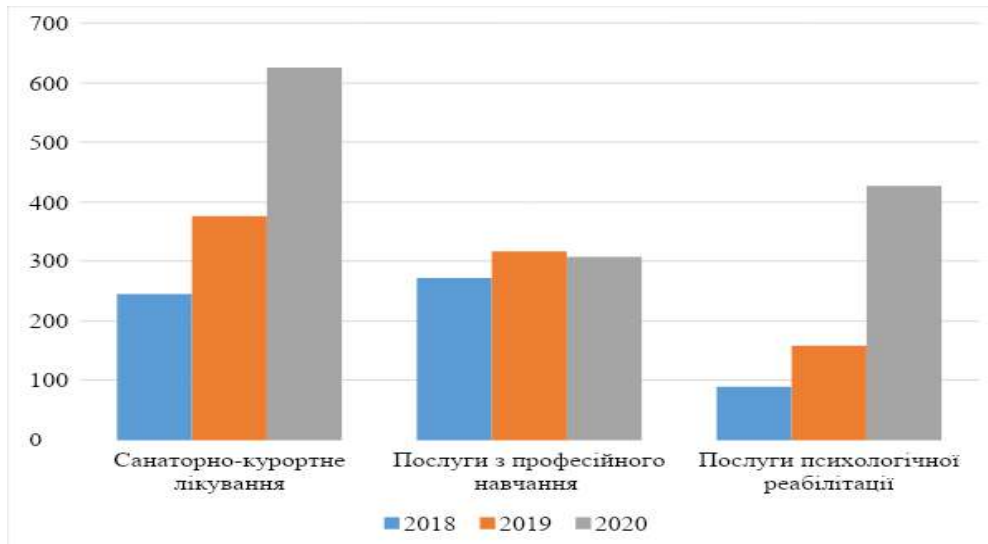

Рисунок 2. Кількість осіб, які скористалися різними послугами з 2018 по 2020 рр.

Figure 2. The number of people who had used various services from 2018 to 2020

Відтак, значно збільшилася кількість осіб, які отримали санаторно-курортне лікування та послуги психологічної реабілітації (майже удвічі в 2020 р. у порівнянні з 2018 р.). Щодо послуг з професійного навчання, то за 2018–2020 рр. ними скористалася приблизно однакова кількість осіб.

Позитивним явищем є те, що зростає кількість осіб, яким надають психологічні послуги. Адже, щоб забезпечити гідний рівень соціального забезпечення учасників АТО/ООС та членів їх сімей в Україні необхідно, окрім гарантування матеріальних виплат, водночас забезпечувати соціальну адаптацію, професійну реабілітацію та психологічну реабілітацію даної категорії.

Висновок. Розглядаючи сучасний стан соціального забезпечення учасників АТО/ООС та членів їх сімей та проаналізувавши деякі нормативно-законодавчі акти, варто відзначити, що соціальна підтримка зводиться переважно до матеріального блага: пільги, субсидії, грошові виплати тощо. Послуги психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації учасників АТО/ООС потребують удосконалення, адже цими послугами користується незначний відсоток учасників бойових дій.

Аналіз регіональних програм дозволило оцінити рівень соціального забезпечення учасників АТО/ООС та членів їхніх сімей в Україні та Львівській області. Ключову роль відіграє фінансування даних програм. Хоч бюджет з роками збільшується, та розмір виплат залишається сталим, тобто, при розрахунках виплат до уваги слід брати економічне становище країни. Слід відзначити тенденцію розширення спектра послуг та виплат, які надаються. Метою даних програм є всебічне соціальне забезпечення, сприяння соціальній адаптації та повернення до повноцінного життя учасників

АТО/ООС та членів їхніх сімей шляхом надання інформаційно-правової, медичної, соціальної, психологічної, матеріальної допомоги, здійснення професійної підготовки, надання оздоровчих послуг, упровадження ефективного механізму забезпечення їх усіма видами соціальних гарантій, передбачених чинним законодавством України.

Розгляд Комплексної програми соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2018–2020 роки, яка провадиться Департаментом соціального захисту населення ЛОДА, дає змогу продемонструвати сильні та слабкі сторони регіональної програми, адже така ж програма затверджена на 2021–2025 роки.

Conclusions. Considering the current state of social protection of ATO/JFO participants and their families and the analysis of some regulations, it should be noted that social protection can be characterized as reduced mainly to material support, i.e., benefits, subsidies, cash payments and others. The services of psychological, professional rehabilitation and social adaptation of ATO/JFO participants should be improved, as currently they are used by a small percentage of combatants.

The analysis of regional programs made it possible to assess the level of social protection of ATO/JFO participants and their family members in Ukraine and Lviv region. The financing of these programs is of great importance. Although the budget for these programs is increasing over the years, the amount of payments remains stable, i.e., the economic situation of the country should be taken into account while calculating payments. At the same time, the trends of expanding the range of services and benefits provided are to be highlighted. The purpose of these programs is to ensure comprehensive social protection, promote social adaptation and help in returning to full life of ATO/JFO participants and their families. The means to achieve these goals are: the provision of information, legal, medical, social, psychological, material assistance, professional trainings, health services, implementation of an effective mechanism to provide them with all types of social guarantees under the current Ukrainian legislation.

Consideration of the Comprehensive Program on Social Support of ATO/JFO Participants and their Families, ATO Volunteer Fighters, as well as Families of Heaven's Hundred Heroes in Lviv region for 2018–2020, conducted by the Department of Social Protection of Lviv Regional State Administration, makes it possible to demonstrate the strengths and weaknesses of regional programs, as the same program was approved for 2020–2025.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального забезпечення». № 3551-ХІІ. (1993). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Ветлинський С. О. (2016). Соціальний захист військовослужбовців в умовах проведення антитерористичної операції. Ефективність державного управління. 4. С. 202–203.
3. Муляр Г. (2017). Проблемні питання соціального захисту учасників антитерористичної операції. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ. С. 55–59.
4. Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/byudzhet-minveteraniv-skorocheno-majzhe-na-160-miljoniv-griven>.
5. Міністерство соціальної політики України. URL <https://www.msp.gov.ua/news/18260.html>.
6. Обласна комплексна цільова програма підтримки учасників антитерористичної операції, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції/Операції Об'єднаних Сил у Вінницькій області на 2016–2021. URL: <https://vinrada.gov.ua/>.
7. Регіональна програма підтримки учасників антитерористичної операції/Операції Об'єднаних Сил та членів їх сімей на 2020–2021 роки у Волинській області. URL: <http://volynrada.gov.ua/>.
8. Комплексна програма з соціальної підтримки, реабілітації учасників АТО/ООС, членів їхніх сімей у Дніпропетровській області на 2020–2022 роки. URL: <https://adm.dp.gov.ua/>.
9. Програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, родин загиблих, померлих, зниклих безвісти учасників АТО/ООС та Героїв Небесної Сотні на 2021 рік. Житомирська область URL: <http://dpssp.zt.gov.ua/>.

10. Програма соціальної підтримки в Київській області учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, а також родин Героїв Небесної Сотні та учасників Революції Гідності на 2021–2022 роки. URL: <http://koda.gov.ua/>.
11. Обласна комплексна програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) учасників АТО/ООС, постраждалих учасників Революції Гідності, учасників-добровольців, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на Сході України та увічнення пам'яті загиблих (померлих) ветеранів у Кіровоградській області на 2021–2025 роки. URL: <https://oblrada.kr.ua/>.
12. Обласна комплексна програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, членів їх сімей, сімей загиблих учасників АТО, операції Об'єднаних сил, постраждалих учасників Революції Гідності, учасників-добровольців, які брали участь у захисті територіальної цілісності та державного суверенітету на Сході України та вшанування пам'яті загиблих на 2021–2022 роки. Хмельницька область. URL: <https://hmsoczahist.com.ua/>.
13. Комплексна програма соціального захисту населення Полтавської області на 2021–2025 роки. URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/>.
14. Обласна комплексна Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі й стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпечення їх здійснення на 2019–2022 роки. Рівненська область. URL: <https://ror.gov.ua/>.
15. Обласна Програма підтримки осіб, які брали участь в антитерористичній операції, Операції Об'єднаних сил, членів сімей осіб, загиблих під час проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, членів сімей Героїв Небесної Сотні, постраждалих учасників Революції Гідності на 2020–2024 роки. Тернопільська область. URL: <https://sobes-ter.gov.ua/>.
16. Програма соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил, членів їх сімей, бійців-добровольців на 2019–2023 роки. Чернігівська область. URL: <https://upsz.cg.gov.ua/>.
17. Комплексна програми соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2018–2020 роки. URL: <https://loda.gov.ua/news?id=56423>

References

1. Zakon Ukrainy “Pro status veteraniv viiny, harantii ikh sotsialnoho zabezpechennia”. No. 3551-XII. (1993). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>. [In Ukrainian].
2. Vetlynskyi S. O. (2016). Sotsialnyi zakhyst viijskovosluzhbovtiv v umovakh provedennia antyterorystychnoi operatsiyi. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. 4. P. 202–203. [In Ukrainian].
3. Muliar H. (2017). Problemni pytannia sotsialnoho zakhystu uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. Kyiv. P. 55–59. [In Ukrainian].
4. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/byudzhet-minveteraniv-skorocheno-majzhe-na-160-miljoniv-griven>. [In Ukrainian].
5. Ministerstvo sotsialnoyi polityky Ukrainy. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/18260.html>. [In Ukrainian].
6. Oblasna kompleksna tsliova prohrama pidtrymky uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii, chleniv ikh simei ta chleniv simei zahyblykh (pomerlykh) uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii/Operatsii Obiednanykh Syl u Vinnytskiyi oblasti na 2016–2021. URL: <https://vinrada.gov.ua/>. [In Ukrainian].
7. Rehionalna prohrama pidtrymky uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii/Operatsii Obiednanykh Syl ta chleniv ikh simei na 2020–2021 u Volynskiyi oblasti. URL: <http://volynrada.gov.ua/>. [In Ukrainian].
8. Kompleksna prohrama z sotsialnoyi pidtrymky, reabilitatsii uchasnykiv ATO/OOS, chleniv yiknykh simey u Dnipropetrovskiyi oblasti na 2020–2021 roky. URL: <https://adm.dp.gov.ua/>. [In Ukrainian].
9. Prohrama sotsialnoyi pidtrymky uchasnykiv ATO/OOS, rodyn zahyblukh, pomerlykh, znyklykh bezvisty uchasnykiv ATO/OOS ta Heroiv Nebesnoi Sotni na 2021 rik. Zhytomyrska oblast. URL: <http://dpssp.zt.gov.ua/>. [In Ukrainian].
10. Prohrama sotsialnoyi pidtrymky v Kyivskiyi oblasti uchasnykiv antyterorystychnoi operatsiyi, Operatsiyi Obiednanykh Syl ta chleniv yikh simey, chleniv simey zakhyblykh (pomerlykh) uchasnykiv antyterorystychnoi operatsiyi, Operatsiyi Obiednanykh Syl, a takozh rodyn Heroiv Nebesnoi Sotni ta uchasnykiv Revoluitsiyi Hidnosti na 2021–2022 roky. URL: <http://koda.gov.ua/>. [In Ukrainian].
11. Oblasna kompleksna prohrama sotsialnoyi pidtrymky uchasnykiv ATO/OOS, chleniv yikh simey, simey zahyblykh (pomerlykh) uchasnykiv ATO/OOS, postrazhdalykh uchasnykiv Revoluitsiyi Hidnosti, uchasnykiv-dobrovoltsiv, yaki braly uchast u zakhysti terytorialnoyi tsilisnosti ta derzhavnoho suverenitetu

- na Skhodi Ukrainy ta uvichnennia pamiaty zahyblykh (pomerlykh) veteraniv u Kirovokhradskiy oblasti na 2021–2025 roky. URL: <https://oblrada.kr.ua/>. [In Ukrainian].
12. Oblasna kompleksna prohrama sotsialnoyi pidtrymky uchashnykiv antyterrorystychnoyi operatsiyi, Operatsiyi Obiednanykh Syl, postrazhdalykh uchashnykiv Revoluitsiyi Hidnosti, uchashnykiv-dobrovoltsiv, yaki braly uchast u zakhysti terytorialnoyi tsilisnosti ta derzhavnoho suverenitetu na Skhodi Ukrainy ta vshanuvannia pamiaty zakhyblykh na 2021–2022 roky. Khmelnytska oblast. URL: <https://hmsoczahist.com.ua/>. [In Ukrainian].
 13. Kompleksna prohrama sotsialnoho zakhystu Poltavskoi oblasti na 2021–2025 roky. URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/>. [In Ukrainian].
 14. Oblasna kompleksna Prohrama sotsialnoyi pidtrymky uchashnykiv antyterrorystychnoyi operatsiyi ta osib, yaki braly uchast u zdiysnenni zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoyi bezpeky i oborony i strymuvannia zbroinoyi ahresiyi Rosiiskoi Federetsiyi v Donetskyy ta Luhanskyi oblastiakh, zabezpechennia yikh zdiysnennia, na 2019–2022 roky. Rivnenska oblast. URL: <https://ror.gov.ua/>. [In Ukrainian].
 15. Oblasna Prohrama pidtrymky osib, yaki braly uchast v antyterrorystychniyi operatsiyi, Operatsiyi Obiednanykh Syl, chleniv simey Heroiv Nebesnoyi Sotni, postrazhdalykh uchashnykiv Revoluitsiyi Hidnosti na 2020–2024 roky. Ternopil'ska oblast. URL: <https://sobes-ter.gov.ua/>.
 16. Prohrama sotsialnoyi pidtrymky uchashnykiv antyterrorystychnoyi operatsiyi, operatsiyi Obiednanykh Syl, chleniv yikh simey, biytsiv-dobrovoltsiv u Chernihivskiy oblasti na 2019–2023 roky. URL: <https://upsz.cg.gov.ua/>. [In Ukrainian].
 17. Kompleksna prohrama sotsialnoyi pidtrymky u Lvivskiy oblasti uchashnykiv ATO (OOS) ta yikhnikh rodyn, biytsiv-dobrovoltsiv ATO, a takozh rodyn Heroiv Nebesnoyi Sotni na 2018–2020 roky. URL: <https://loda.gov.ua/news?id=56423>. [In Ukrainian].